

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 25 октомври 2019 г.
(OR. en)

13295/19

EDUC 416
ECOFIN 900
EMPL 521
SOC 688

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Солидна икономическа база за Европа: усилия за постигане на ефективност, ефикасност и качество на образованието и обучението – Ориентационен дебат <i>(открит дебат съгласно член 8, параграф 2 от Процедурния правилник на Съвета)</i> <i>[по искане на председателството]</i>

След консултация с Комитета по образование председателството изготви приложения документ за обсъждане, който да послужи за основа на ориентационния дебат по време на заседанието на Съвета по образование, младеж, култура и спорт на 8 ноември 2019 г.

Солидна икономическа база за Европа:

усилия за постигане на ефективност, ефикасност и качество на образованието и обучението

— Тематична бележка на председателството —

- Целта на това съвместно заседание е да се предостави уникална възможност на министрите на финансите и министрите на образованието: 1) да обменят мнения за ролята на образованието и обучението като фактор, допринасящ за дългосрочния устойчив растеж, и 2) да обменят опит и добри практики във връзка с политиките за повишаване на качеството, ефикасността и ефективността на образованието и обучението.

Актуално състояние

- В момент, когато държавите изпитват затруднения да дадат отговор на глобализацията, технологичния напредък и демографските промени, човешкият капитал придобива още по-голямо значение. Образованието и обучението играят жизненоважна роля за обществата в процеса на натрупване на човешки капитал.
- Наскоро в новата стратегическа програма на Европейския съвет за 2019—2024 г. беше изтъкнато положителното въздействие на образованието и обучението както върху икономиката, така и върху обществото като цяло. В стратегията се отправя призив да бъдат увеличени инвестициите в уменията и образованието на хората, да се работи повече за стимулиране на предприемачеството и иновациите и да се положат допълнителни усилия в научноизследователската област. Наред с това, в *Европейския стълб на социалните права* се призовава за висококачествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот.
- Образованието и обучението бяха включени в програмата на ЕС за растеж и работни места в рамките на стратегията „Европа 2020“, а в препоръките по държави за 2019 г. беше отделено специално внимание на образованието, уменията и ученето през целия живот. В политическите си насоки за 2019—2024 г. новата Комисия също подчерта ролята на уменията и образованието като двигател на конкурентоспособността и иновациите в Европа.

- През ноември 2017 г. Еврогрупата обсъди значението на инвестициите в човешки капитал и ефикасното изразходване на публични средства за образование.

Ролята на образованието и обучението

- Човешкият капитал е от основно значение за стимулиране на производителността и устойчивия растеж и е жизненоважен за устойчивостта на обществата. Достъпът до висококачествено образование и обучение за всички е ефективен начин за борба с бедността и насърчаване на равенството. Той е в основата на обществото на благосъстоянието в Европа.
- Ползите за обществото от образованието и обучението са значителни и многообразни. На индивидуално ниво уменията, придобити от образование и обучение, създават условия за по-високо равнище на заетост и по-високи заплати. Така например в страните от ЕС равнището на заетост сред възрастните с висше образование е с около 9 процентни пункта по-високо, отколкото при завършилите само гимназиален етап на средното образование, и те печелят средно с 44 % повече.
- Възвръщаемостта на инвестициите в образование също е висока за обществото като цяло, тъй като добре образованата работна ръка допринася за растежа на икономиката и производителността и стимулира капацитета за иновации. Това спомага за повишаване на жизнения стандарт на цялото население. Осигуряването на равен достъп до образование и обучение е също така сред най-важните начини за увеличаване на социалното сближаване и мобилността, както и за утвърждаване на възприятието на обществата като равноправни и справедливи.
- Страничните въздействия на човешкия капитал се характеризират с това, че освен от тези, които реализират инвестициите, печалбите се извличат и от други. Тъй като са засегнати и частната, и социалната възвръщаемост, има риск от недостиг на инвестиции. Публичното предоставяне на образование и обучение коригира този пазарен недостатък.

- Въпреки че осигуряването на образование и обучение е преди всичко задължение на държавите членки, в контекста на свободното движение на хора образованието и обучението могат да имат положително странично въздействие в рамките на ЕС. Същевременно значителната и постоянна изходяща миграция на високообразована работна ръка може да има отрицателни последици за потенциала за растеж и публичните финанси на някои държави.
- Инвестирането във висококачествено и приобщаващо образование и обучение е въпрос от стратегическо значение за бъдещето на Европа. Глобализацията, технологичният напредък и демографските промени оказват сериозно въздействие върху пазарите на труда и обществото. Укрепването както на основните, така и на по-специализираните умения и компетентности и повишаването на нивото на образование са от съществено значение. Поради застаряването на обществата в ЕС е още по-важно преобладаващата част от населението в трудоспособна възраст да бъде образовано и да работи.
- В бъдеще заради цифровизацията и технологичния напредък нуждата от непрекъснато учене и актуализиране на уменията ще бъде все по-голяма. Възможно е да възникнат различни несъответствия между търсенето и предлагането на умения и компетентности. Бъдещите предизвикателства пред системите за образование и обучение включват: 1) изграждане на основите за високи образователни постижения на ранен етап в живота, 2) актуализиране на уменията и компетентностите, което да позволи продължаване на ученето, и 3) подкрепа за преквалификацията и усвояването на нови професии в различни сектори с различни работни структури, като всичко това ще улесни приспособяването към структурните промени в икономиката и пазара на труда. Наред с това, системите за образование и обучение следва да са в състояние да предвиждат бъдещите потребности от умения и компетентности, за да се осигури наличието на високообразована работна сила в съответните области. Повишаването на квалификацията и преквалификацията също подобряват устойчивостта на икономически сътресения.

Високо качество, рентабилност и ефективност на образованието

- В Европа човешкият капитал се изгражда основно чрез образователната система и се финансира предимно с публични средства. През 2016 г. в 21 страни от ЕС¹, които са членки и на ОИСР, образованието — от началното до висшето, е било средно 87 % финансирано с публични средства.
- Да се укрепи изграждането на човешкия капитал не означава непременно да се изразходва повече, а да се изразходва по-ефикасно и по-ефективно. При сходни нива на разходите някои държави членки постигат по-добри резултати от други. Някои държави членки са изправени постоянно пред предизвикателството да осигуряват адекватни средства, за да постигнат по-високи и по-справедливи резултати в образованието. За други предизвикателството се състои в по-ефикасното изразходване на средствата за подобряване на образователните резултати.
- Съображенията за ефективност на публичните разходи за образование и обучение следва да включват оценка на постиженията, качеството и приобщаващия характер.
- С годините нивото на образование в ЕС се повишава. Средната образователна степен на завършилите висше образование в ЕС във възрастовата група 30—34 г. се е увеличила от 31 % през 2008 г. на 41 % през 2018 г. В същото време процентът на хората на възраст 25—34 години без придобита квалификация от гимназиалния етап на средното образование е намалял от 18 % на 14 %.
- Що се отнася до качеството, резултатите на ЕС в оценката на PISA са на средно равнище и има възможност за подобрене. Освен това съществуват значителни различия в рамките на ЕС.
- Колкото до приобщаването, в много държави членки по-ефикасното изразходване на средствата за образование и обучение би довело също до подобряване на интеграцията на пазара на труда и стимулиране на социалната мобилност между поколенията. В ЕС през 2018 г. процентът на NEET² сред младите хора на възраст 20—24 години е 15 % и 17 % за младежите на възраст 25—29 години.

---

¹ Данните за две държави — членки на ЕС и ОИСР, Дания и Гърция, не са включени в доклада на ОИСР „Поглед върху образованието — 2019 г.“.

² Незаети с работа, учене или обучение (NEET)

- За да се гарантира оптималното съчетание на желаните от обществото резултати, изразходването на средствата за висококачествено образование и обучение следва също да бъде ефективно. Ефективното изразходване на средствата създава условия за изграждане на висококачествени и приобщаващи системи за образование и обучение, които са фактор за икономически растеж, производителност и равенство.

Въпроси за обсъждане

- Кои са най-непосредствените предизвикателства за Вашата страна по отношение на ефикасността и ефективността на образованието и обучението?
- Кои политики според Вас са най-перспективни от гледна точка на ефикасността, ефективността, приобщаващия характер и равенството в образованието и обучението?
- Как според Вас могат едновременно да бъдат постигнати високи резултати от обучението, високи нива на образование и равенство?
- Каква роля може да играе европейското сътрудничество за подобряване на ефикасността, ефективността и високото качество на образованието и обучението и как европейските общества биха могли да предвидят бъдещите нужди от повишаване на квалификацията и преквалификация?
